

BRATKA LÁSZLÓ:

Hétpecsétes város levéltáraiban...

Válogatott és új írások, versek találhatóak Bratka László új kötetében. Az írások sokfélesége intenzíven alakul és változó pályáról tanúskodik: olvashatunk a kötetben például avantgardista verset, drámát, de még az eredetileg kínai prózai műfajként számontartott *hsziao suo*, azaz „kis elbeszélés” műfaját is izgalmasan használja ki a szerző. Bratka Lászlót egyébként jeles műfordítóként is jegyzik; neki köszönhetünk többek között számos Nabokov- és Pelevin-regényt, sőt a *Hagyjállógvá Vászka* című film szövegét és forgatókönyvét is, amit Gothár Péterrel közösen hoztak létre.

Természetesen ízlés dolga, de számomra a kötetből *A mohóság hajtott, a titkok szomsja...* és a *Hétpecsétes város levéltáraiban* című rész volt a legérdekesebb. Az utóbbi azért is figyelemre méltó, mert a legújabb írásokot, köztük a kötet címadó versét is tartalmazza. Ezt olvasva választ kapunk egy-két kérdésre is, amelyek a kötet korábbi részei kapcsán merültek föl. A vers így zárul: „...Hagyjuk! Legalább a lehetséges léteket / kitöltő képzeletemet ne abajgassa / az örök recenzióírással / hatalmában tartó babramunka!” Jelen kötet tehát a „lehetséges léteket kitöltő képzelet” szülötte. Innen nézve egységes

szempont alá rendeződnek a könyv olyan írásai, amelyek a mese, a példázat, a fantasy műfaji jegyeit keverik más, így a tárca vagy a már említett *hsziao suo* műfajával. Ez az egységes szempont pedig nem más, mint hogy az írások mindegyike lehetséges világot terem. Mindez attól lesz izgalmas és nagyon mai, hogy ezen lehetséges világok egyrészt a zabolátlan képzelet szülte élőlényekkel, tárgyakkal, gondolatokkal, törvényekkel és eszmékkel népesülnek be (például: cinktörpe), másrészt viszont olyan elemekkel, amelyek vélhetően közös tudáskészletünkéből valók, mint például a vitéz szabólegény, a tündér, a Teremtő, a démiurgosz és Buddha. E két forrásból való elemek expreszszív, néhol groteszk történeteket adnak. A *Szun Vu-kung oszlopcsarnokot rajzol* például így végződik: „[a ceruza] magát kezdi rajzolni, azt, amint Szun Vu-kung kezét vezetve oszlopcsarnokot rajzol Szun Vu-kungnak [...], de aztán elszabadul, és isten tudja mi mindent – globális környezetszennyezést és a többit –, rajzol, és immár a derék Szun apó nélkül”.

A zabolátlan képzelet azonban nemcsak lehetséges világot, de lehetséges nyelvet is terem. Újradefiniál például egy-egy manapság használatos kifejezést: „Az emlékezet-kiesés okozta változásokat / történelmi korszakváltásnak nevezzük.” Hapax legomenont alkalmaz: „nem hajdán volt, hanem hajdánvan!” Új szava-

kat alkot az újonnan keletkezett jelentésmezők lefedésére, például a sztársághoz szükséges második lelket „imázsléleknek” nevezi. Ezenkívül, főleg a versekben, oly módon használja az alakzatokat, hogy a humornak is megadja, ami a humoré: „ott a híres szépasszony, és a beleváló gavallér”.

Ajánlatos a könyvet hátulról kezdve olvasni, és onnan haladni tesszöleges sorrendben, mivel a *Hétfecsetes város levéltáráiban* című rész az egész kötet értését koordinálja. Persze nem kell feltétlenül engedelmesséknünk ennek az útmutatásnak; a lehetséges világok között mindenképpen egyszerű utazásban lesz részünk, idegenvezető nélkül is.

BUDAI JULIANNA

(*Kortárs Kiadó, Budapest, 2003,*
260 oldal, 1960 Ft)

KELEMEN LAJOS:

Telepések

Lehetséges-e időszerű recenziót készíteni egy verseskötetről egy évvel a születése után? Ha a napvilágot látott munka hordoz a poetizált beszéden felülemelkedő értékeket, melyek időállóbbak az irodalmi „instantnál”, vagyis valóban költészetről van szó, akkor igen. Kelemen Lajos munkája kiérdemli a mérlegre helye-

zést. Erre nem valamiféle forradalmi újszerűség teszi érdemessé, hanem az, hogy versei mélyen emberi, lecsupaszított formában szólalnak meg.

A címválasztás elárulja, a kötet versei miként szeretnék bemutatni az emberi léttel együtt járó érzelmi kontrasztokat, melyek megfeszítik a kettősségek közt szüntelenül egységet kereső embert. A jövevényiség önellentmondásai, a remény és az otthontalanság árnyalatai ütköznek meg egymással újra és újra, a legyőzhetetlen idegenség és az Istenhez tartozásba való tudatos és tudattalan kapaszkodni akarás valóságaként.

A *Telepések* nagy erénye, hogy a válaszokért mélyebbre ás a költészetre napjainkban jellemző „teozofálásnál”. Nem elégszik meg sekélyes okfejtésekkel, túlfűtött érzelmi reakciókkal, „az arcát az emberiségtől elfordító Istennek” címzett szekularizált ökölrázásokkal, életidegen szentimentalizmussal. Olyasmire tesz kísérletet, ami ritka látásmódot sejtet. Nem összeférhetetlen pólusokként kezeli a profánt és a szakrális; éppen ellenkezőleg, Isten létét éli meg a mindennapok legszürkébb, legalapvetőbb, legelemibb pillanataiban. Nem az embertől távoli élettelen, hanem közeli, valóban jelenlévő személynek ábrázolja, aki érti, és értteni akarja az ember örömeit, vívódásait egyaránt.

A költemények alapvetően három csoportra oszthatók: monológ-